

NEMZETI TÁRSALKODÓ

Julius 12dik napján 1836.

AZ ÁNGOL PARLAMENT MEGNYITÁSA A' KIRÁLY ÁLTAL.

Egy szabad népnek királya (mond a' Babylon the Great szerkesztetője), egy népnek, mely mivel szabad, egy természetére nézve hideg 's terméketlen szigetét a' világ legszebb kertjévé változtatott, és e' kised országot a' népek sorsa felett ítélő bíronak emelte fel, egy ily népnek királya, midőn jön, azon ékes szóllás megnyitására jelt adni, melynek viszhangjai szelek szárnyain futják-bé a' földet, megrázva a' hatalmas elnyomók varajt, örömmel töltve 's bátorítva a' jók sziveit, ennek mindég lélek emelő jelenésnek kell lenni, függetlenül a' király személyes karakterétől valamint azon rendszabályoktól 's vitatásoktól, melyek mint csirában a' megnyitó királyi beszéd különböző czikkelyeiben, foglaltnak. Mint tudva van a' valódi (loyal) brittek IV. Györgyöt a' személyes képviselőség módjára nézve, királyok remek példányának tarták, tudjuk azt is, hogy az uralkodó halála után csak hamar mily elhatározó fordulat történt Anglia történeteiben 's mind ezeket egybevéve nem lehet csudálounk, hogy a' mostani uralkodóróli ítélet esztendőkön keresztül megzavartatott a' felekezeti

viszályok által, 's hogy még személyes megjelenése is nem fogadtatott azon őszinteséggel, melyel most, midőn gáncs és dicséret, szinte egészen elnémult, hogy az uralkodó bánthatatlan személye helyett ismét a' parlamentiharczó ellen feleket engedjék a' csata síkjára előlépni. — Soha IV. Vilhelm oly indulatoktól üres bánattalanságban nem jelent-meg, mint a' közelebbi parlament megnyitásakor. — A' megnyitási szertartás rendszerént dél után fél háromra szokott kezdődni. De már 12 órakor számos párnőket, pairleányokat 's a' fő aristocratiának más asszony tagjait láthatni a' teremben egész díszölözetben. A' párek száma ily alkalommal nem nagy, mert az udvarias férjek paracsolónéjikkal engedik által helyeket, kiknek csak ez napon szabad a' parlamentbe lépni. — Rendszerént 2 — 500 asszonyságokat láthatni ilyenkor együtt, szép köszoruját az asszonyszépséggel is oly duzs Angliának. A' szemek vetélkedni látszanak a' drága kövekkel, melyik világolhat ragyogobb fényben a' felsége körül. Tollak és pairkoronák, egyházi diszköntösök és bársony palástok, szalágok és csillagok — szóval mind az mi magas társasági állást példázol, mi ősök hosszú sorára mutat, kiknek nevét az ország történet könyve oly sok lapjain olvashatni, együtt van itt mellette azoknak, kik lepkék módjára a' királyság fénysugára körül repkednek, vagy kiket érdemek emelt e' helyre, örökös ifjodása a' pairségnek. E' fénytömeg hatását emeli a' régi magas ablakokon belopódzó szürkületi világ ellenete, mely felfogva a' drága kövek által ezer szivárvány színekben lövellődik vissza. — Szem közt azon karzattal hol a' hallgatók és ujság írók ülnek, áll a' királyi szék. „Ez (Andrew O'Donnell mondatjaként) nem oly butor itt mint Franciaországban, melyet esz-

tendőben csak egyszer állitanak fel. A' királyi szék itt maradandó, ez itt az örökös előlülő." —

Megaranyozott korinthusi oszlopokon nyugodva, piros bársony és selyem redőzeteivel, különös ellenetben állott a' két évvel ez előtt leégett terem mocskos barna szőnyegeivel, melyekkel a' falak bévonva valának 's melyeken a' spanyol tábor vala himezve minden festői érdem nélkül, mert hajó hajóra volt tornyozva körül véve nagy férfiak mely-képeikkel Erzsébeth királyné uralkodása idejéből. Amaz égés e' szentségeket sem kiméllé-meg, de csak megrongálta, még inkább megfüstölvén 's barnitván őket, a' nélkül hogy megemésztette volna egészen. Mind e' mellett, hogy a' közelebbi parlament megnyitáskor az idő nem kedvezett, nem kevesebb mint 250 párnőket, 's más fő fő asszonyságokat lehet meg számlálni. Mivel pedig a' mostani terem nagyon szűk, nagy része nem talált kényelmes helyet a' terem hajójában, tehát a' királyi szék közelében levő két oldal karzatokon fogta helyet. A' ministeri és az ellenző rész vezetői számára kijelelt padokon a' parlament első rangu férfiai valának láthatók; mindoyáján a' párségnek rangjok fokozatja szerént különböző veres státus forma ruháiban. Mindgyárt a' ministeri padok háta megett az idegen hatalmak követei ülének, egész díszruhában, mely oly különböző volt, mint az országok, melyektől küldetve valának, a' persa és török a' mexicói és chinai mellett, a' szorosán befűzött orosz a' széles fustanellájú görög mellett, svéd és dán a' spanyol és portugali mellett, az észak-amerikai az indiai fejedelmek küldötjeik mellett, szóval az ábrázatok, színek 's formáruhák csudás tarka vegyülete vala látható itt, mint a' hogy azok azon

különböző országokban sajátiak, melyek Nagy-
 británia három águ villája körül hódolva {egye-
 sülnék, 's itt bámulva látják, mint fut öszve e'
 világot övedző hatalom közép pontja egy szabad
 alkotmány hatalmas rugóiban, melyre az egész
 nép befoly. A' ministeri padok és a' legszélsőbb
 jobb oldal közt, a' teremnek egy bényuló részé-
 ben mint bátorságos menedék helyben, lehetett
 látni három padsorban, melyekre egy üveg aj-
 tó homályos táblái kétes világot vetnek, ülői a'
 harmincz angol egyházi érsekeket 's püspököket,
 mindnyáját egész papi öltözetében u. m. fejtér
 hosszú ruhában 's fekete oltári ingben. Egykor
 e' lelki pásztorok törvényhozói kötelességek tel-
 jesítésében nem igen buzgóknak mutatkoztak. De
 most egyik sem marad el helyéről, az egyház most
 minden oszlopaitól tartatik. — A' katolicusok fel-
 szabadítása felrázta e' papi fejedelmeket álmo-
 ból, 's most már árgusi szemekkel őrzik egyhá-
 zok hitczikkeit 's annak szolgálai aranyait. Bizony
 nem az ő hibájok lesz ha az éhező I r l a n d n a k
 's a' nép szegénységében osztozó katolicus pap-
 ságnak, talán egy kevés morzsalékot fognak jut-
 tatni magok gazdag asztalaikról. — Papi képvise-
 lőséget azonban az angol egyház e' harmincz kép-
 viselői mellett, még csak álmookban sem kíván-
 hatnak a' S k o t z i a i presbyterianusok I r l a n d i
 katolicusok 's a' dissenterek sok millioji, ámbár e'
 gazdagság 's e' temérdek kegyes hagyomány egykor
 mind egy alapon, a' katholica valláson alapultak,
 melynek szegény követőit most orczátlanoknak,
 rablóknak nevezik, mert ők kalánnal akarnak me-
 riteni abból mit tőlök vékával vettek el. A' nyil-
 vános karzat most is, mint minden ilyes alká-
 lomkor, zárva volt. Pair-billétek, melyekkel más-
 szor azonnal bélelhete menni, ilyenkor erőtlének,
 ha a' király maga személyesen nyitja meg a' par-

lamentet. Ilyenkor egy a' lord nagy kamarástól aláirt 's megpecsételt billét az egyedüli bémenti-jegy. Ebből megítélhetni mily valogatott lehet a' társaság, mely ezen a' napon a' strangers gallery-t (idegenek karzata) elfoglalja. Röviden; az egész itt egybegyült társaságban éppen azok a' legkevésbé szembetűnők, kiknek kezében van a' legtöbb valóságos hatalom, a' lordokháza sorompói elébe egyszerű polgárrubában lépő küldöttjei az alsóháznak. Alig fogná tudni az ember, kit személyesítenek ezek itt, ha előttök nem állna a' speaker (elnök) hosszú parókájával, 's régi módi kardjával, ezelőtt pedig a' pálcza vivő. Vele által ellenben ül egy más parókás, a' lordok elnöke, egyszerű gyapju zsákon, minden hát vagy oldal támasz nélkül, a' régi szokás tiltja ezt, úgy hogy az ország első tisztviselője a' lord nagy cancellarius valóban a' legkényelmetlenebb helyen ül. — Mint tudva van a' toryk azzal vádolták volt Brougham lordot hogy ő e' fárasztó helyezet könyvebitésére saját üvegtelepet talált-fel, azt állítják ugyan is hogy midőn a' gyapju zsákot oda hagyta, alatta egy rakás Porter- (seres) korsót és Sherry- (boros) palaczkokat találtak volna. Azonban a' toryknak nem kell minden szavát elhinni kivált midőn Broughamról van a' szó; de az bizonyos hogy midőn a' mult esztendőben az öreg fő-tory sir Charles Vetherell, az angol testületet a' ház sorompói előtt két napig tartó hosszú beszédjében védte, 's abban az egész világ minden reformjai ellen tüzet okádott, gyakran megállott beszédében, 's miután nadrágát mind két kezével már már lesuhadni készülő állásából ismét fel ránczigálta volna erősségei fel üdítésére, nem mint a' francia szónokok, egy pohár czukros vizet, hanem mint valódi régi angol nagy pohár Sherry-kezt öntött-hé torkába, nem

azért hogy olajjal a' hánykodó habokat lecsilapítsa, hanem hogy olajat töltsön a' tűzbe. Tudatik minő munkálatot tőn ezen ékes szóllás a' nemes lordokban, ez tartotta fen Ó-Ángliának néhány becses visszaéléseit a' városi testületekben.

A' közelebbi parlament megnyitására határozott napon (f. e. febr. 4.) a' westminsteri high-constable reggel 10 órakor mind két parlament házak alboltozatit megvizsgálta, mint a' hogy ez Guy Fawkes vagy a' puskaporos öszve esküvés olta sokásban van. — A' Buckingham palotától egész a' parlamenti házakig sűrű ember tömeg állott. A' király elindultát ágyu lövések jelenték. A' menetet egy csapat constable nyitá meg, utánok a' király marsaljai's a' gárda yeoman-jai, egy négy lovas kocsi a' királyi lovász-mesterekkel, azután maga a' király egy 8 téjfejér lovak által vont gála szekéren, 's végre utána egy rakás pompás kocsik, 's egy osztály testőrség lóháton. — A' nép az egész menet alatt öröm kiáltásokkal köszönté uralkodóját, mi reá annyival nagyobb hatást tőn, mennyivel megütközöttebbnek látszék, tavaly ez alkalommal a' nép mély hallgatásán Peel rövid minsterkedése alatt, különösen midőn hallá mily rosszul fogadtattak a' néptől Cumberland és Wellington hercegek 's Lyndhurst lord. Az ágyuk ujból megdördültek midőn IV. Vilhelm szekereből ki szállt, és a' parlament ház előtt kiállított muzsika banda a' „God save the king“gel fogadta őtet. Trombita harsogás adá tudtára a' népnek hogy a' király az öltöző szobába lépett magát a' királyi díszjelekkel felékesítendő. Nem sokára két felé nyiltak az ajtók, 's a' király hermelin palást alatt admiráli formaruhában bélépett, oldala mellett 's előtte az ország első tisztviselői, mindgyárt mellette a' minister

elnök Melbourne lord, az ország kardjával. A' pairek, úgy szintén az egész fényes gyülekezet felállának. A' király fellépett székére, leült 's a' lordokhoz fordulva mondta: „Tessék leülni.“ Sir Clifford August, parlament marsal, fekete pálczával kezében, a' király előtt fél térdre bocsátkozék 's ő felsége megparancsolá néki, hívna az alsóház tagjait színe elébe. Minden szemek az ajtóra nézének, melyen most, a' királyi parancsolatnak gyorsan engedelmeskedve, az alsóház tagjai belépének mennyin csak beférhettek, az öreg derék Abercromby-tól vezetettve. — Mint tudva van közönséges üléskor mind két házban majd mindenik tag fedett fővel van. De akkor természetesen mind le vevék kalapjaikat, magát Kingsale bárót is ki nem véve, kinek mint a' spanyol grand'oknak, azon kirekesztő 's firól fira szálló privilegiuma van, hogy a' király jelenlétében is fen tarthatja főre valóját. A' mindgyárt következő nevezetes jelenés tisztább képzeltezésére legyen szabad itta' Random Recollections of the House of Lords szerkeztetője után rövid rajzát adni a' király személyének, legalább főbb vonásiban. Közép nagyságu, nem erősen testes; arcza kerek és tele; színe a' halavány és barnás közt egy közép valami; a' rövid haj, melyet e' szer-tartás alatt a' korona egészen bé fedett, világos barna, szürkével elegyítve, vonásai, időkorához képest nem erősen kitünök. Orra rövid széles. Homloka széles magas és lapos. Világos szürke szemei élénken mőzognak 's fényök tiszta beható. Egész valóján 's különösön arczain jóság van ki nyomva. Külsőjéből 's fogásaiból itelve, egyszerű falusi nemes embernek tartaná őt az ember. Mily jó szívü 's minden reá tartás nélkül egyszerű, mindgyárt az első tekintetre kilátszik. Egy

londoni város fertály poroszlója midőn hivatali ruháját felveszi hátára sokkal büszkébb önérzéssel áll a' templom ajtó elébe mint IV. Vilhelm, midőn királyi palástban a' 120 millió ember felett parancsoló angol királyi szék felé lépdel, hogy a' lordokat és az ország képviselőit köszöntse. — Akaratja ellen is azt kell az embernek magában gondolni hogy vagy alig várja e' kiszabott szertartás végződését, vagy pedig szíve ömledező nyájas jóságában egészen elfelejti hogy mind ezen országok és emberek felett ő az úr. Szünteleni körültekintgetése, minden mozdulata tisztán bizonyítja, mi szerént az ember benne az uralkodót meggyőzte. Láthatni rajta mily erőltetésébe kerül a' királyi szék felé menete közben magát megtartoztatni hogy jobbra és balra ne forduljon 's mindenik lordnak kit maga körül lát, kezét ne nyujtsa. A' fején levő korona nem tartoztathatja őt vissza hogy barátságosan ne intsen, 's legalább szemével azt ne kérdje mindegyik páirtól: „hogyan van.“ E' rendkívül barátságos indulatjának 's egyszerű magaviseletének ez alkalommal is több ritka bizonyosságait adá a' király. A' lordcancellarius közelite a' királyi székhez, 's át nyujtá neki térden állva a' megnyitott beszédet, melly nagy olvasható betűkkel vala más fél ív papirosra leírva. A' király még egy futó tekintetet vete a' lordokra, 's egyet az alsóház tagjaira, 's elkezdé beszédét olvasni. A' teremben halálcsend uralkodott. De a' mindég ködös Londonban ezen még a' télhez tartozó nap szokatlanul homályos vala, a' mi egyesülve a' királynak kora miatt gyengült szemével, lehetlenné tévé hogy a' beszédet folyólag olvassa. — A' legnagyobb béke türessel a' nélkül hogy kedvét vesztené, küzdött a' király, ki szemüvegét is feltevé, e' nehéz feladással, gyakran megállapodott, több szavakat hibáson ol-

vasott 's néha maga magát néha Melbourné
 félig hallható szóval igazítá-meg. Egyszer egészen
 megakadt, két háromszori sükeretlen próbák után
 a' jobbjá mellett álló miníster elnökhöz fordult,
 sokat mondólag szemébe nézett, 's ha nem is han-
 gosan de még is úgy hogy az egész teremben meg-
 hallhaták, monda ennek: „Ej! mi van itt csak?”
 Az a' kibeszéllhetetlen jó szívűség 's nyíltság;
 melylyel e' kérdést tévé, bizonyoson a' dégnyal-
 kasabb republicanus szívét is megnyerte volna e'
 pillantatban Anglia uralkodójának. Mi után Mel-
 bourne lord azon szót mely a' világ leghatalma-
 sabb uralkodójának útjába állott, megsügtá vol-
 na, folytató IV. Vilhelm beszédét, de midőn
 annak mintegy közepetáján volt, a' lordok könyv-
 tárnoka két viasz gyertyát hozza bé, mire töstént
 megállapodott a' király, fejét néki hátorultan fel-
 emelé, a' lordokra és alsóházi tagokra tekinté,
 's őket legkisebb zavarodás nélkül, a' legnagyobb
 nyugodtsággal így szóllítá-meg: „Mylordok
 és Gentrymanok! Világosság hiánya miatt nem
 leheté nekem e' beszédet úgy olvasni mint a' hogy
 azt fontossága érdemli; de minthogy most már
 gyertyát hoztak, ismét elől fogom kezdeni, és
 szándékom úgy olvasni, hogy nekem — mint ré-
 ménylem, sikerülend — Lordságtokat és az alsó-
 házbeli Urakat, ennek különböző pontjaira illő-
 leg figyelmetesekké tenni.” — Ámbár az első ol-
 vasás nehézsége miatt láthatólag el vala fáradva,
 's egy kisség, hihetőleg a' hideg miatt, bé is re-
 kedve, még is elől kezdé beszédét, 's oly előadás-
 sal olvasá azt el, minő egy ékes szóllás profes-
 sorának is becsületére vált volna. Pompáson vil-
 logtak, gyertya világánál megtörődve a' gye-
 mán-
 tok koronájában, 's még is e' két viasz gyertyák
 tisztábban 's hasznosabban világolának, mint ama'
 drága kövek. — Egyébiránt hihetőleg ez első eset

volt, hogy egy király a' parlament megnyitó beszédet délután 3 órakor gyertya világánál olvasta.

NAPOLEON FAMILIÁJA TAGJAI.

Napoleon császár atyja, Buonaparte Károly, ki egy régi nemes olasz, de Olaszországból Corsica szigetébe által származott nemzetiség sarjadéka volt, 1767ben feleségül vette, az 1750ben Ajaccióban született szép Ramolino Mária Laetitiát, kitől öt fiai születtek, József, Napoleon, Lajos, és Jeromos, és három leányai, Eliza, Paulina, és Karolina. Az atya már 1785ben elholt, az anya, miután az angolok Corsicát 1793ban elfoglalták, Marseillebe ment, nagy fia felmagasztaltása után pedig Párizsba, anyja császárnénak nyilatkoztatott ki és az ország minden kegyes intézetei védasszonyának, Napoleon császár megbukása után Rómába jött mostoha testvéréhez, Fesch cardinálhoz, megérte halálát nagy fiának, több leányainak, unokáinak és oldalos rokoninak, 's megholt ezen folyó esztendőben februarius 2dikán.

Fiai közül a' legnagyobbik vagy korosabbik, József született 1768ban, a' mely arányban öcscse, Napoleon, feljebb feljebb emelkedett, abban emeltetett ő is feljebb egyik méltóságról a' másikra, alkudozásokban jobban kitüntette magát mint hadfolytatásban, ő kötötte a' lünevillei 's amiensi békességet, a' bourbon királyi háznak Nápolyból elűzetése után, nápolyi 's siciliai királylyá neveztetett ki 1806ban mártius 30kán, az után pedig nem sokára, 1808ban junius 6dikán Spanyolország és India királyává, de még Napoleon megbukta előtt el-

vesztette ez utolsó thronust is, és a' waterlooi katastropha után által hajózott Amérikába, hol Survilliers gróf név alatt egy gyarmatot állított Mobile folyó víz mellett 's az óta úgy él mint magányos ember, mindazonáltal mezei magányából is nyilvános nyilatkozatai által ottan ottan arra emlékeztetni ügyekszik a' francia nemzetet, hogy az ő familiájának követeléseinek vannak Franciaország thronusához. Felesége (Clary Julie, Bernadottenak, a' mostani svéd királynak sógorasszonya) mint Survilliers grófné két leányaival együtt Brusselben él.

Buonaparte Luczián született 1772-ben, Napoleon fitestvérei között egyedül ő volt az, kinek korona nem jutott, az az, ki azt megvetette, tudván, hogy a' Napoleontól elfogadott koronának vazalkoronának kell lennie, mind lelki tulajdonai mind karaktere szilárdsága által nagyon kitűnő férfi, mint elnöke az öt százak tanácsának brumaire 18kán ő hajtá végre — igaz, nem igen dicséretes módon — a' revolutiót, az után is mint követ és belügyek minisztere nagyon fontos szolgálatokat tett bátyjának, de annak despotai rendszabásait nem hagyta helybe 's ez által, valamint személyes szabadságának fentartása által is, magára vonta a' császár haragját. 1804-óta Róma mellett egy falu, később London (hova angolok őtet mint foglyot vitték vala), az után ismét Róma volt lakhelye, művészet és tudomány 's nagy kincseinek izletes éldelessége, foglalatossága. A' száz napok alatt megújítja Napoleonnal, ki most kevésbé despotának látszék lenni, a' testvéri barátságot, 's annak végképpen megbukása után visszatérek az egyházi státusokba, mint „caninói herceg“, mely czimmel őtet a' pápa ajándékozta meg.

Buonaparte Lajos született 1778ban,

mint József bátyja úgy ő is sebészen emeltetett Napoleon által méltóságról méltóságra, végre 1806-ban hollandi királylyá tétetett, mint király bölcseséggel és szelidséggel igazgatott, azonban hasztalan iparkodék, a' császár hova tovább mindig keményebb kívánatinak határt szabni. Végre lehetetlenségnek látván, népe fránti kötelességeit a' Napoleon által kívánt engedelmességgel egyesíthetni, lemondott a' királyi koronáról 1810-ben július 1. napján és Holland Franciaországhoz kapcsoltatott. Lajos, gróf St. Leu név alatt Gräzbe vonta-meg magát, és Napoleon bukta után Rómába. Házassága Hortenzia-val, Napoleon mostoha leányával, szerencsétlen volt. Hortenzia minden szeretetre méltósága mellett sem bírhatá férje hajlandóságát's attól 1815ben elválasztaték. Három fiai voltak (az egyik csak ugyan-még gyermek korában elholt volt) Lajostól, kik közül a' nagyobbik, Napoleon Lajos 1809ben bergi nagy herceggé nevezetett vala ki a' császár gyámhatalma alatt, de Napoleon bukása után sorsa ennek is az lett mi a' familia több tagjainak. A' júliusi revolutio után Olaszországban is mutatkozott mozgásokban a' két, St. Leu hercegek nevet sokat jelentőleg pengeték. Az anyának a' miatti megrémülését csak hamar legmélyebb fájdalommá változtatá által ama' tudósítás, hogy e' hercegek közül az egyik rövid betegség után megholt. Csak egy fia maradt tehát nekie még vigasztalásul.

Buonaparte Jeromos végre, a' legifjabb fitestvér született 1784ben, tengeriszolgálatra adta magát, Napoleon által ellenadmirállá tétetett, az után a' Poroszországgal folytatott háboruban vezérévé a' Szilézia ellen küldött hadseregnek, s a' tilsiti békesség után 1807-ben

királyává az ujonan teremtett westphaliai királyságnak. Első feleségét, az amerikai Pattersont, még 1805ben elhagyta volt bátyja parancsolatjára. Most összeházasította ötét a császár Katalin würtemberg herceg asszonnyal, ki vele maradt, Napoleon megbukása miatt, rá következett szerencsétlensége után is, 's azon számkivetésben melyet ő Montfort gróf név alatt Ausztriában választott, vele osztozott. Egyébiránt — ha az ellene hangzó vadaknak hihetni — ő a legkevesb becsülést érdemlő Napoleon fitestvérei közt. Első feleségétől több leányai vannak még életben. Második feleségétől is, ki ez előtt kevéssei halamag, több gyermekei születtek, kikről, mint-hogy e' familia világtól visszavonulva él, eddig elé még kevés tudósításaink vannak.

Napoleon nőtestvérei közül Mária Anna Elíza született 1777ben, férjhez ment Bacciocchi Felix Gáspárhoz, egy corsicai nemeshez, kinek ez a császárral összesogorosodása O-laszországban a' luccai 's piombinoi herczegségeket juttatta vala. De az ő látszatos uralkodásának Napoleon buktával vége lön. Elíza 1820ban halamag. — Második nőtestvér Mária Paulina született 1780an, elsőbbször Leclerc generálnak, ennek halála után pedig Borghese Camillo herczegnek volt felesége. Napoleon Guastalla herczegséget ajándékozta volt neki. Az ő megbukása után, férjétől elválva, Rómában lakott 's ott 1825ben megholt. — Annunciada Károlina végre, a' harmadik nőtestvér született 1782ben, férje Murat Joachim volt, kit sógora kegyelme elsőbbergi nagy herczeggé, későbben nápolyi királylyá tett. Midőn Murat karaktertelen magaviselete által koronáját elveszté 's vakmerősége miatt végre ez életből gyalázatos halállal kivé-

geztették, okos és bátor felesége gyermekeivel együtt Ausztriába szalada, hol vendégi just talált.

Napoleon első felesége volt Josephina, született Tascher de la Pagerie 's özvegye Beauharnois Sándor generálnak, ki 1794-ben az úgy nevezett „rémemberei,“ által megöletett. Josephinának első férjétől született két magzatjai, Eugen és Hortenzia, valamint az ő unoka huga, Stephanie Louise Adrienne is, Napoleon familiája legmértöbb tagjai közé számláltatnak. Josephina 1804-ben francia császárnénak koronáztatott ugyan, de miután Napoleontól gyermeke nem született 1809ben megegyezett abban, hogy elválasztassék férjétől, midőn ez, természeti örökös nyerhetése tekintetéből, új házasságra akart lépni, mind azonáltal elválasztatása után is megtartotta császárnéi rangját, 's megholt Napoleon megbukása után nem sokára 1814ben május 30dik napján, Malmaisonban, a' világ becsülte Josephinát 's még a' szövetséges monarchák is megkülönböztetve bántak vele. Fia, Beauharnois Eugen, Napoleon által francia herczeggé 's olaszországi alkirálylyá tétetvén 's Augusta bajor herczeg asszonyai összeházasítván, e' felmagasztaltatásra érdemesnek bizonyítottabé magát nem csak lelke 's bátorsága és fényes hadi tettei által, hanem a' hűség szép erénye 's minden helybezetiben kimutatott azon nemes gondolkozása által is, melyet még ellenségei is becsültek. Napoleon bukása után, kinek ügyét ő a' végső pillantatig hősileg oltalmazá, hatalmasságok becsüléséből és bajor király atyai kegyelmességéből a' bajor felsőség alatt igazgatandó Eichstätt fejedelemséget és Leuchtenberg herczegi czimmel, Leuchtenberg mediatizalt

uradalmat nyéré, ezeken kívül maradékaira nézve a' történhető örökösödési just Bajorországban. Hogy e' szeretetre méltó hős igen korán halalel (1824ben), hogy azután három leányai közül egyik brasiliai császár néhai don Pedróhoz, második a' svédországi korona örököshöz Oscarhoz, harmadik a' hohenzollern herchingeni örökös herczeghez, Constantinhoz ment férjhez, végre hogy nagyobbik fia, August, Portugal ifju királynéjával donna Máriával költ vala egybe, 's e' házasságból a' Leuchtenberg házra nézve támadt szép remények megsemmitetének a' herczeg hirtelen halála által, közönségesen tudva levő történetek. Eugen testvéréről, Hortenziáról fenebb szóltunk: Az ő lélekkel, kellemmel 's minden féle erényekkel kitünő rokona, az imént említett Stephanie (kit Napoleon 1806ban leányává fogadott volt) 1818 óta badeni özvegy nagy herczegné, herczeg fiait kora halál által még atyjok kimulta előtt elveszté ugyan, azonban három leányainál fogva, kik közül már az egyik Waza Gusztáv herczeghez, másik a' hohenzollern sigmaringeni örökös herczeghez ment férjhez, Napoleon fogadott leányának vére később még némely fejedelmi székekre eljuthat.

Napoleon familiájához tartozik még Fesch József cardinal, az ő anyjának, Laetitiának mostoha testvére, kik mind ketten ugyan azon egy anyától születtek, még pedig a' cardinal 1765ban, miután az özvegy Ramolinoné másodszor Fesch Ferenczhez ment volna férjhez. Azon időszakban, melyben Napoleon mint még első consul a' pápával concordatumot köte, József lyoni érsekké 's azután cardinállá téteték. A' választó fejedelem főcancellarius, később a' rajna szövetség fejedelem pri-

mása, Dalberg, őtet maga coadjutorának 's következőjének nevezte-ki, de e' kinevezést Napoleon nem hagyta helybe, mint hogy F e s c h hozzája nem volt oly engedelmes mint kívánta volna. Az 1814dik évi katastrophá után a' cardinal Rómában élt. 4.

N A P O L E O N N A K C O M M I N G E S U R - R A L V O L T N E V E Z E T E S B E S Z É L L G E T É S E .

Napoleon mint már császár hívatá egykoron Comminges urat, ki vele hajdon együtt tanult volt a' kónaaskolában.

„Mit csinált az Úr a' revolutio folyta alatt? Szolgált-e?“ kérdé a' császár.

„Nem, Felséges Uram.“ Lön a' felelet.

„Tehát a' Bourbonok után el ment számki-
vetésbe?“

„Ah nem, Felséges Uram, én itthon maradtam 's kis jószágoskámiban gazdaságot folytattam.“

„Az, Uram, elég együgyűség volt; a' nyugtalanságnak ezen ideiben az embernek egy vagy másképpen ön személyével adózni kellett. . . .

Mit gondol, mihez fog most már kezdeni?“

„Felséges Uram, egy kis hivatalocska az adószedő tisztségnél születésem városkájában volna legfőbb célja az én. . . .“

„Jól van, Uram, jól, kívánsága teljesíteni fog, 's maradjon az Úr ott, a' hol van. — Lehetséges-e, hogy én pajtása voltam valaha egy ilyen embernek!“ monda a' császár, midőn Comminges urat elereszté.